

Cauza C-584/23**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

21 septembrie 2023

Instanța de trimitere:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Tribunalul pentru Litigii de Muncă nr. 3 din Barcelona, Spania)

Data deciziei de trimitere:

18 septembrie 2023

Reclamanți:

Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151

KT

Pârâte:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

Alcampo S. A., succesoarea Supermercados Sabeco, S. A.

Obiectul procedurii principale

Securitate socială – Accident de muncă – Pensie pentru incapacitate permanentă totală rezultată dintr-un accident de muncă – Calculul pensiei – Baza de calcul al pensiei în cazul reducerii programului de lucru pentru îngrijirea copilului – Principiul egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale – Discriminare indirectă pe motive de sex

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

Cerere de decizie preliminară privind interpretarea – Articolul 267 TFUE – Conformitatea mai multor dispoziții naționale în domeniul securității sociale cu

dreptul primar al Uniunii și cu Directivele 79/7/CEE și 2006/54/CE – Discriminare indirectă pe motive de sex

Întrebările preliminare

- 1) Este contrară dispozițiilor de drept al Uniunii menționate la articolul 4 din Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale și la articolul 5 din Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformă) norma spaniolă privind determinarea bazei de calcul al prestațiilor pentru incapacitate permanentă rezultată dintr-un accident de muncă, menționată la articolul 60 din Decretul din 22 iunie 1956, având în vedere că ar fi vorba despre o situație de discriminare indirectă pe motive de sex, în măsura în care femeile sunt cele care își reduc în general programul de lucru în vederea creșterii copiilor și că, prin urmare, prestația recunoscută este în mod clar inferioară?
- 2) Având în vedere că norma spaniolă care stabilește modalitatea de calcul al prestațiilor pentru incapacitate permanentă rezultată dintr-un accident de muncă – articolul 60 alineatul 2 din Decretul din 22 iunie 1956 – ia în considerare salariul efectiv primit la momentul accidentului și că sistemul public spaniol de securitate socială – articolul 237 alineatul 3 din Legea generală privind securitatea socială – prevede cu titlu de prestație familială contributivă faptul că, în primii doi ani ai perioadei cu program de lucru redus pentru îngrijirea copilului, prevăzută la articolul 37 alineatul 6 din Statutul lucrătorilor, cuantumul prestației este majorat la 100 % și că, potrivit datelor statistice, 90 % dintre persoanele care solicită reducerea programului de lucru pentru îngrijirea copilului sunt femei, normele spaniole menționate anterior sunt contrare articolului 8 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, articolelor 21 și 23 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolului 4 din Directiva 79/7/CEE și articolului 5 din Directiva 2006/54/CE și constituie o discriminare indirectă pe motive de sex?

Dispoziții de drept al Uniunii invocate

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, articolul 8

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, articolele 21 și 23

Directiva 79/7/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1978 privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale, articolele 1, 3 și 4

Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2006 privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformă), articolele 1, 2, 5, 7 și 9

Hotărârea din 16 iulie 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462, punctele 58-62)

Hotărârea din 18 septembrie 2019, Ortiz Mesonero (C-366/18, EU:C:2019:757)

Dispoziții naționale invocate

Decretul din 22 iunie 1956 de aprobare a textului consolidat al legislației privind accidentele de muncă și a Regulamentului de aplicare a acestuia: articolul 60 din partea intitulată „Aplicarea Regulamentului privind asigurarea împotriva accidentelor de muncă”

Textul consolidat al Legii privind Statutul lucrătorilor, aprobat prin Decretul legislativ regal 2/2015 din 23 octombrie 2015: articolul 37 alineatul 6

Textul consolidat al Legii generale privind securitatea socială, aprobat prin Decretul legislativ regal 8/2015 din 30 octombrie 2015: articolul 237 alineatele 1 și 3 (în formularea actuală, înainte de modificarea ultimului alineat prin Decretul-lege regal 2/2023)

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 Doamna KT (denumită în continuare „lucrătoarea”) a prestat servicii în calitate de casier în cadrul întreprinderii Supermercados Sabeco (denumită în continuare „întreprinderea”). Începând cu 2 ianuarie 2008, aceasta și-a desfășurat activitatea, în temeiul articolului 37 alineatul 6 din textul consolidat al Legii privind statutul lucrătorilor, pe baza unui program de lucru redus la 50 % din programul obișnuit, în vederea creșterii copilului său, care avea mai puțin de 12 ani. Această situație de reducere a programului de lucru pentru îngrijirea copilului a încetat la 6 octombrie 2019.
- 2 La 13 aprilie 2019, lucrătoarea a suferit un accident de muncă, mai exact o căzătură la locul de muncă, care inițial nu a necesitat niciun concediu medical, dar din care a rezultat o incapacitate temporară de muncă începând cu 29 octombrie 2019. Ca urmare a diverse complicații provocate de leziunile sale, pentru care au fost necesare intervenții chirurgicale, la 2 august 2021, Institutul Național de Securitate Socială (INSS) a adoptat o decizie prin care a declarat lucrătoarea în situație de incapacitate permanentă totală pentru profesia sa obișnuită, recunoscându-i dreptul la o pensie de 75 % din baza de calcul, care, în conformitate cu articolul 60 alineatul 2 din Decretul spaniol din 22 iunie 1956, se determină în funcție de salariului efectiv al persoanei accidentate de la momentul

accidentului și care a fost stabilită la 8 341,44 euro pe an. Contestațiile prealabile formulate atât de societatea mutuală de asigurare Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social no. 151 (denumită în continuare „Mutua”), cât și de lucrătoare împotriva deciziei menționate au fost respinse la 10 februarie 2022.

- 3 În cadrul prezentului litigiu au fost introduse două acțiuni – care au fost conexe de instanța de trimitere –, una de către Mutua, care a contestat decizia INSS menționată la punctul anterior pentru motivul că leziunile suferite de lucrătoare sunt leziuni permanente care nu cauzează nicio incapacitate și, prin urmare, nu generează o situație de incapacitate permanentă, și cealaltă de către lucrătoare, al cărei raport de muncă cu întreprinderea a încetat la 14 iunie 2019 ca urmare a concedierii sale. Acțiunea formulată de Mutua nu face obiectul cererii de decizie preliminară.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 4 Prin acțiunea sa, lucrătorea solicită stabilirea bazei de calcul al pensiei pentru incapacitate permanentă totală pentru profesia sa obișnuită rezultată dintr-un accident de muncă fără a se lua în considerare faptul că programul ei de lucru a fost redus cu 50 % pentru îngrijirea copilului, cu alte cuvinte calcularea salariului său în acest scop la 100 % și fixarea bazei de calcul al pensiei la suma de 1 353 de euro pe lună, cu alte cuvinte la suma de 16 236 de euro pe an (în locul sumei de 8 341,44 euro pe an, care a fost stabilită de INSS prin decizia sa din 2 august 2021). În opinia lucrătorei, în cazul în care salariul redus ar fi calculat în funcție de programul de lucru realizat efectiv, ar exista o discriminare indirectă pe motive de sex, deoarece 90 % dintre persoanele care solicită reducerea programului de lucru pentru îngrijirea copiilor sunt femei. Prin urmare, o dispoziție aparent neutră – dispoziția care stabilește modalitatea de stabilire a bazei de calcul al pensiei – prejudiciază și dezavantajează în special femeile în raport cu bărbații și, prin urmare, este contrară Directivei 79/7.
- 5 INSS susține legalitatea deciziei din 2 august 2021 și arată că baza de calcul al pensiei lucrătorei a fost stabilită în conformitate cu informațiile conținute în adeverința de salariu emisă de întreprindere și validată de Mutua.
- 6 INSS precizează că, în cazul în care accidentul ar fi survenit în primii doi ani ai perioadei cu program de lucru redus – în prezent, au trecut 3 ani de la modificarea articolului 237 alineatul 3 din textul consolidat al Legii generale privind securitatea socială prin Decretul-lege regal 2/2023 –, contribuția de bază care ar fi fost luată în considerare pentru calcularea bazei de calcul ar fi fost de 100 % din suma care i-ar fi revenit lucrătorei dacă nu i s-ar fi redus programul de lucru, însă, întrucât au trecut mai mult de doi ani de la data la care a intervenit reducerea programului de lucru, baza de calcul al contribuției care trebuie luată ca referință este cea care corespunde programului de lucru realizat efectiv, cu alte cuvinte programul de lucru redus. Prin urmare, INSS consideră că era pe deplin justificată stabilirea cuantumului prestațiilor în cadrul regimului public de securitate socială

în funcție de salariul efectiv al lucrătoarei cu fracțiune de normă, fără ca reducerea programului de lucru pentru îngrijirea copilului să justifice o altă soluție decât cea care rezultă din punctele 58 și 59 din Hotărârea Curții din 25 iunie 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, Gómez-Limón Sánchez-Camacho, EU:C:2009:462). Aceasta consideră, așadar, că nici dreptul primar (articolul 8 TFUE și articolele 21 și 23 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene), nici dreptul derivat (Directiva 79/7, Directiva 2010/18 sau Directiva 2019/1158, în vigoare în prezent) nu sunt aplicabile în prezenta cauză.

- 7 Mutua, care este de asemenea pârâtă în procedura în care lucrătoarea este reclamantă, se opune cererii acesteia din urmă, susținând că baza de calcul a fost determinată în funcție de remunerația efectiv încasată, conform adeverinței de salariu emise de întreprindere. Aceasta consideră că regimul diferit nu se bazează pe nicio condiție sau circumstanță care ar putea implica o discriminare sau un tratament dezavantajos față de lucrătoarele femei.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 8 Potrivit instanței de trimitere, norma spaniolă [articolul 60 alineatul 2 din Decretul din 22 iunie 1956] prevede că baza de calcul al prestațiilor pentru incapacitate permanentă rezultată dintr-un accident de muncă se determină în funcție de salariul pe care îl primea lucrătoarea la momentul accidentului, deoarece se stabilește în funcție de baza de calcul al contribuției aferente programului de muncă realizat efectiv. Aceasta presupune că, în cazul în care s-a exercitat dreptul la reducerea programului de lucru pentru îngrijirea copilului, salariul care trebuie luat în considerare este cel corespunzător reducerii respective, ceea ce în prezenta cauză implica, în cazul lucrătoarei, o reducere de 50 %, cu efectele subsecvente asupra bazei de calcul.
- 9 Instanța de trimitere citează Hotărârea Curții din 16 iulie 2019 în cauza Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462), pentru a sublinia, pe de o parte – referindu-se în special la punctele 60-62 din hotărârea respectivă – că Directiva 79/7 nu obligă în niciun caz statele membre să acorde avantaje speciale în materie de securitate socială persoanelor care și-au îngrijit copiii, și, pe de altă parte, pentru a arăta că Directiva 2010/18/UE a Consiliului din 8 martie 2010 din 8 martie 2010 de punere în aplicare a Acordului-cadru revizuit privind concediul pentru creșterea copilului, încheiat de BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP și CES și de abrogare a Directivei 96/34/CE nu este aplicabilă în speță. De asemenea, această instanță consideră că nu este vorba despre o situație de transformare a unui contract de muncă cu normă întreagă într-unul cu fracțiune de normă, astfel încât Directiva 97/81/CE a Consiliului din 15 decembrie 1997 privind acordul-cadru cu privire la munca pe fracțiune de normă, încheiat de UCIPÉ, CEIP și CES, nu este aplicabilă.
- 10 Totuși, potrivit instanței de trimitere, în hotărârea menționată la punctul anterior Curtea nu a analizat – deoarece nu a fost invocat – aspectul dacă norma spaniolă

relevantă în domeniul securității sociale poate implica o discriminare indirectă pe motive de sex. Aceasta nu a analizat nici factorul statistic al efectelor în funcție de sexul lucrătorilor ale cererilor de reducere a programului de lucru pentru îngrijirea copiilor.

- 11 Conform datelor statistice furnizate de Trezoreria Generală a Securității Sociale (TGSS), 224 513 de persoane s-au aflat în mod continuu în situația de reducere a programului de lucru în perioada 2020-2022, în conformitate cu prevederile articolului 37 alineatul 6 din textul consolidat al Legii privind statutul lucrătorilor. Dintre acestea, 22 110 sunt bărbați (9,85 %) și 202 403 sunt femei (90,15 %). Instanța de trimitere arată că se ridică întrebarea dacă o normă aparent neutră în domeniul securității sociale, dar care afectează cu precădere femeile, având în vedere că acestea sunt cele care fac uz în principal de dreptul la reducerea programului de lucru, poate da naștere unei discriminări indirecte pe motive de sex.
- 12 În rest, instanța de trimitere subliniază că, în cazul în care baza de calcul al contribuției aferente programului de lucru cu normă întreagă este recunoscută în mod fictiv (perioadă care, la momentul recunoașterii incapacității permanente a lucrătoarei, a constat în primii doi ani de program de muncă redus în vederea îngrijirii copilului și care, de la modificarea articolului 237 alineatul 3 din textul consolidat al Legii generale privind securitatea socială prin Decretul-lege regal nr. 2/2023, este în prezent de trei ani), costul diferenței dintre pensia calculată prin raportare la o bază redusă și cea rezultată din baza (fictivă) calculată la 100 % (cost suportat chiar de organismul de gestionare a sistemului de securitate socială) este considerat din punct de vedere legal un beneficiu public de tip contributiv și nu implică niciun cost nici pentru întreprinderi, nici pentru societățile mutuale de asigurare partener. Acest aspect nu a fost analizat nici în Hotărârea Curții din 16 iulie 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462).
- 13 Instanța de trimitere se referă la posibilitatea ca prestația în discuție să fie exclusă din domeniul de aplicare al Directivei 79/7 [articolul 3 alineatul (2)] deoarece este vorba despre o prestație familială. Totuși, aceasta consideră că, deși este vorba despre o prestație familială, ceea ce prevalează este riscul acoperit de directiva menționată, și anume accidentul de muncă. Astfel, în opinia sa, este vorba despre o prestație publică de tip contributiv care acoperă un risc prevăzut de Directiva 79/7. Deși este aparent neutră, deoarece se adresează tuturor persoanelor de ambele sexe, realitatea statistică este că aceasta afectează în mod covârșitor negativ femeile: prestația este mult mai mică – în prezenta cauză, cu 50 % mai mică – pentru femeile care și-au exercitat dreptul la reducerea programului de lucru și care au dreptul la o pensie pentru incapacitate permanentă rezultată dintr-un accident de muncă.
- 14 În lumina considerațiilor anterioare, instanța de trimitere apreciază că este necesar, în vederea soluționării cauzei cu care a fost sesizată, să formuleze prezenta cerere de decizie preliminară.